

[DOI: 10.26565/2786-4995-2023-3-05](https://doi.org/10.26565/2786-4995-2023-3-05)

УДК 336.7

Пеняк Юлія

*к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування,
ННІ «Каразінський банківський інститут»
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, Україна
майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна
e-mail: yuliya-sergeevna@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-2836-4450*

Шубіна Світлана

*к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування,
ННІ «Каразінський банківський інститут»
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, Україна
майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна
e-mail: shybina@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-0266-5893*

Діденко Марина

*здобувач вищої освіти, другий (магістерський) рівень вищої освіти
ННІ «Каразінський банківський інститут»
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, Україна
майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна
e-mail: maryna.didenko21@gmail.com*

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ

Анотація. Управління запасами є важливою складовою ефективного функціонування бізнесу. Однак багато компаній стикаються з проблемами щодо достовірного обліку та раціонального використання запасів. Метою дослідження та аналіз напрямів формування обліково-аналітичної системи для управління виробничими запасами. Для досягнення мети запропоновано розгляд інструментів формування обліково-аналітичної системи управління виробничими запасами; визначення різних підходів до управління запасами; обґрунтування важливості впровадження обліково-аналітичних систем управління запасами. Дані напрями сприятимуть покращенню практичних аспектів управління запасами.

У статті проаналізовано важливий аспект сучасного менеджменту на підприємствах - формування обліково-аналітичної системи для ефективного управління запасами. Детально розглянуто інструменти, які допомагають створити таку систему управління запасами, визначено різні підходи до оптимізації запасів та обґрунтовано важливість впровадження обліково-аналітичних систем для ефективного управління запасами. Доведено, що однією з ключових цілей стратегії управління виробничими запасами є досягнення оптимізації їх структури, яка може призвести до значного підвищення ефективності без збільшення загального обсягу запасів. Для досягнення цієї мети доцільно використовувати запропонований алгоритм управління структурою запасів. Ефективне управління виробничими запасами, враховуючи їх структуру та спираючись на дану модель, дозволить підприємствам підходити до цього процесу з більшою стратегічною важливістю та інформованістю, що в свою чергу сприяє підвищенню ефективності та конкурентоспроможності на ринку.

Для формування обліково-аналітичної системи управління виробничими запасами виділено рекомендації, які сприятимуть правильному формуванню обліково-аналітична система управління виробничими запасами, що допоможе знизити витрати підприємства, підвищити ефективність та забезпечити належну якість обслуговування клієнтів. Доведено, що формування обліково-аналітичної системи управління виробничими запасами є важливим завданням для підприємства, яке дозволяє забезпечити ефективний контроль, оптимізацію та прийняття обґрунтованих рішень щодо управління запасами. Така система допомагає підвищити конкурентоспроможність підприємства і забезпечує його стійкість на ринку. Дана стаття є важливим джерелом інформації для керівників підприємств, фахівців з логістики та управління запасами, які прагнуть підвищити ефективність своїх процесів і впровадити сучасні обліково-аналітичні системи для більш точного і стратегічного управління запасами.

Ключові слова: облік, аналітика, система, виробничі запаси, управління, підприємство.

Для цитування: Пеняк Ю., Шубіна С., Діденко М. Формування обліково-аналітичної системи управління виробничими запасами. Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку. №3(10) 2023. С.43-48. DOI: <https://doi.org/10.26565/2786-4995-2023-3-05>

Вступ. Управління виробничими запасами є важливою складовою ефективного функціонування підприємства. Однак, багато компаній стикаються з викликами щодо точного обліку запасів і раціонального їх використання. Саме тому актуальним є вивчення та розгляд проблем, пов'язаних із формуванням обліково-аналітичної системи управління виробничими запасами.

Аналіз досліджень та постановка завдання. Останні дослідження та публікації в галузі управління виробничими запасами показують, що правильне формування обліково-аналітичної системи може значно підвищити ефективність управління запасами і знизити витрати [1-10]. Однак, на сьогоднішній день існують невирішені аспекти управління виробничими запасами, зокрема, в розробці та впровадженні обліково-аналітичних систем. Однією з невирішених частин проблеми є вибір оптимальних інструментів та методів для забезпечення точного обліку та аналізу запасів.

Метою статті є дослідження та аналіз напрямів формування обліково-аналітичної системи для управління виробничими запасами. Для досягнення мети необхідно здійснити: розгляд інструментів формування обліково-аналітичної системи управління виробничими запасами; визначення різних підходів до управління запасами; обґрунтування важливості впровадження обліково-аналітичних систем управління запасами. Дані напрями сприятимуть покращенню практичних аспектів управління запасами.

Результати дослідження. Формування обліково-аналітичної системи управління виробничими запасами є важливим етапом в діяльності будь-якої компанії. Ця система є не лише складовою частиною загальної системи управління, але й ключовим інструментом для ефективного контролю за запасами та прийняття обґрунтованих стратегічних рішень.

Існує безліч різних підходів до тлумачення поняття обліково-аналітичного забезпечення. Вони можуть включати в себе різні програмні рішення, апаратні засоби, методи аналізу даних та інші елементи [1]. Вибір конкретного підходу залежить від потреб компанії та її галузі. Основною метою обліково-аналітичної системи є поєднання облікових і аналітичних операцій в єдиний процес. Це означає, що не лише ведеться облік запасів, але і проводиться їх аналіз для отримання цінної інформації [2, с.316]. Ця інформація стає основою для прийняття рішень щодо оптимізації запасів, планування закупівель, управління попитом та ресурсами.

Разом з цим, важливим аспектом обліково-аналітичної системи є своєчасний мікроаналіз [3, с.12]. Це означає, що дані про запаси оновлюються в режимі реального часу, дозволяючи оперативно реагувати на зміни в ситуації та вживати необхідні заходи. Безперервність обліково-аналітичного процесу також є критичною. Він не повинен перериватися, інакше може виникнути ризик втрати даних і можливостей для аналізу. Тільки завдяки безперервному процесу можна забезпечити стабільність та ефективність управління запасами.

Однак важливо пам'ятати, що обліково-аналітична система не обмежується лише внутрішніми процедурами. Вона включає в себе і взаємодію зовнішніх і внутрішніх користувачів, які отримують інформацію, необхідну для прийняття управлінських рішень. Ця інформація повинна бути не лише доступною, але і зрозумілою та корисною для кожного користувача.

Обліково-аналітична система складається з кількох компонентів, серед яких основні - це обліково-аналітичне забезпечення та обліково-аналітична інформація. Перше забезпечує правильну роботу системи, включаючи збір та обробку даних, аналіз і звітність. Друге - це результати цієї роботи, які надаються користувачам у зрозумілій формі [6, с.25]. Однією з ключових цілей стратегії управління виробничими запасами є досягнення оптимізації їх структури, яка може призвести до значного підвищення ефективності без збільшення загального обсягу запасів. Для досягнення цієї мети доцільно використовувати алгоритм управління структурою запасів, який наведений на рисунку 1.

Рисунок 1. Алгоритм управління структурою виробничих запасів
Figure 1. Algorithm for managing the structure of production stocks
Джерело: [систематизовано авторами]

Застосування цієї моделі (рис.1) сприятиме удосконаленню управління запасами на підприємстві у багатьох аспектах. По-перше, це дозволить підвищити ефективність інформаційного забезпечення процесу управління виробничими запасами, що є важливим фактором для прийняття управлінських рішень. Зокрема, можемо удосконалити механізм оптимізації обсягу та структури виробничих запасів з урахуванням запланованого обсягу виробництва та збуту. Ця аналізована модель передбачає важливий аспект - прогноз збуту. Цей прогноз надає важливу інформацію, необхідну для вирішення питань щодо розподілу інвестицій для конкретних структурних елементів запасів. Ефективне управління виробничими запасами, враховуючи їх структуру та спираючись на дану модель, дозволяє підприємствам підходити до цього процесу з більшою стратегічною важливістю та інформованістю, що в свою чергу сприяє підвищенню ефективності та конкурентоспроможності на ринку.

Для формування обліково-аналітичної системи управління виробничими запасами можемо виділити наступні рекомендації:

1. Визначення цілей і стратегії управління запасами. Спочатку необхідно визначити, які цілі ставляться перед системою управління запасами. Це може бути зниження витрат на утримання запасів, забезпечення належної наявності товарів для виробництва чи інші цілі, специфічні для вашої компанії.

2. Облік запасів. Необхідно встановити систему обліку запасів, яка відображає всі рухи товарів, включаючи закупки, реалізацію, повернення, списання тощо. Варто використовувати сучасні облікові програми або системи для автоматизації цього процесу.

3. Класифікація запасів. Необхідно розділити запаси на категорії відповідно до їх важливості і цінності. Зазвичай використовується ABC-аналіз, де А - це найцінніші та найважливіші товари, а С - менш важливі [7, с.88].

4. Визначення рівня сервісу. Треба встановити необхідний рівень обслуговування клієнтів і визначити коли і скільки товарів слід замовляти.

5. Прогнозування попиту. Варто використовувати методи прогнозування попиту для передбачення обсягу продажів і виробництва. Це допоможе уникнути надмірних запасів або дефіциту товарів.

6. Запровадження технологій інформаційного забезпечення. Краще використовувати сучасні інформаційні системи і технології, такі як IoT (Internet of Things) і Big Data аналітика, для збору і аналізу даних про запаси в реальному часі [8, с.175].

7. Моніторинг та аналіз результатів. Треба регулярно аналізувати ефективність системи управління запасами та вносити корективи в стратегію, якщо це необхідно.

8. Навчання персоналу. Організації варто підготувати персонал до використання обліково-аналітичної системи і надати їм необхідні знання.

9. Впровадження системи контролю. Варто створити механізми контролю, які допоможуть вчасно виявляти і вирішувати проблеми в управлінні запасами.

10. Постійне вдосконалення. Управління запасами - це процес, що постійно змінюється. Треба виправляти помилки, оптимізувати процеси та розвивайте систему управління запасами з часом.

Правильно сформована обліково-аналітична система управління виробничими запасами допоможе знизити витрати підприємства, підвищити ефективність та забезпечити належну якість обслуговування клієнтів.

Таким чином, організаційно-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами відкриває перед підприємством нові перспективи. Воно не лише допомагає уникнути витрат на утримання надлишкових запасів, але й звільняє значну суму коштів, яка може бути використана для інших стратегічних цілей. Ефективне обліково-аналітичне забезпечення створює можливість приймати обґрунтовані управлінські рішення стосовно використання запасів та підвищує рівень контролю над ними.

Грамотно побудована система обліково-аналітичного забезпечення запасів стає важливим інструментом для підприємства. Вона сприяє оптимізації виробничих процесів, підвищує ефективність управління та сприяє розвитку бізнесу. На практиці, це означає позитивний вплив на фінансові показники підприємства та сприяє його стійкому розвитку на ринку.

Висновки. Отже, формування обліково-аналітичної системи управління виробничими запасами є важливим завданням для підприємства, яке дозволяє забезпечити ефективний контроль, оптимізацію та прийняття обґрунтованих рішень щодо управління запасами. Така система допомагає підвищити конкурентоспроможність підприємства і забезпечує його стійкість на ринку. Разом з цим, система обліково-аналітичного забезпечення управління є складним механізмом, що налічує кілька рівнів і об'єднує різноманітні компоненти в єдиний функціональний комплекс. Ця система включає облікову інформацію в мережу додаткових аналітичних процедур, сприяючи отриманню достовірної та деталізованої оцінки виробничих запасів. Ця оцінка стає основою для раціонального управління запасами, яке має велике значення для підприємства. Отже, система обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами є необхідною складовою успішного бізнесу, яка дозволяє не тільки контролювати запаси, але й використовувати їхні потенційні можливості для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Список використаної літератури

1. Пеняк Ю. С., Беляєва Л. А., Рудь О. О. Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2022. № 5. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-09-01>.
2. Abramova, O. S., Bieliaieva, L. A., & Peniak, Y. S. Directions of the Ukraine tax system improvement for innovative development of the state. *Organizational-economic mechanism of management innovative development of economic entities: collective monograph* / edited by M. Bezpartochnyi, in 3 Vol. / Higher School of Social and Economic. Przeworsk: WSSG, 2019, Vol. 3. p. 316-325, URL: <https://doi.10.6084/m9.figshare.9731429.v1>.
3. Peniak Y.S., Belyaeva L.A., Lukin V.A. Principles and quality characteristics in international and national accounting systems // *Science for modern man: Monographic series «European Science»*. Book 8. Part 3. 2022. p.6-15. URL: <https://desymp.promonograph.org/index.php/sge/issue/view/sge08-03/sge08-03>.
4. Пушкарь І., Шишкіна А. Особливості обліково-аналітичного забезпечення управління запасами. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-74> (дата звернення: 21.08.2023).
5. Яловега Л., Лега О., Прийдак Т. Обліково-аналітична система суб'єктів господарювання: теоретичні аспекти, складові та методичне забезпечення. *Причорноморські економічні студії*. 2022. № 78. URL: <https://doi.org/10.32782/bses.78-20>.
6. Дорошенко О., Попчук Д. Ризик-менеджмент: роль обліково-аналітичного забезпечення підприємства. *Bulletin National University of Water and Environmental Engineering*. 2023. Т.1, № 101. С. 24–32. URL: <https://doi.org/10.31713/ve120233>.
7. Непран А., Солопун Н., Постољна Н. Використання системи управління запасами «мінімум-максимум» при обґрунтуванні розмірів закупівель інструментів. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2023. № 30. С. 86–95. URL: <https://doi.org/10.30977/ppb.2226-8820.2023.30.86>.
8. Soliar V. Factors and phase of economic competitiveness - their manifestation in Ukraine. *Management, finance, economics: modern problems and ways of their solutions: collective monograph* / Zhydovska N., International Science Group. Boston : Primedia eLaunch, 2021, 174-179. URL: <https://doi:10.46299/ISG.2021.MONO.ECON.I>.
9. Onyshchenko, O., Bukharina, O., Tupikina, A. Features of inventory management in logistics system of a trading enterprise. *Management and entrepreneurship: trends of development*, 2021, 4 (10), pp. 94-107. URL: <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2019-4/10-08>.
10. Pysarenko T.M., & Moskovchuk A.T. Strategic Accounting of Inventories at an Industrial Enterprise. *CURRENT CHALLENGES OF SCIENCE AND EDUCATION «Sci-conf.com.ua»MDPC Publishing*, Berlin, Germany, 2020, 1(16 (61)), 105-111 URL: <https://doi.org/10.36910/6775-2707-8701-2019-16/61-11>.
Стаття надійшла до редакції 21.07.2023
Статтю рекомендовано до друку 15.09.2023

Peniak Yuliia

PhD of Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation,
Education and Research Institute “Karazin Banking Institute”
of V.N. Karazin Kharkiv National University,
Maidan Svobody, 4, Kharkiv, 61022, Ukraine
e-mail: yuliya-sergeevna@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-2836-4450

Shubina Svitlana

PhD of Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation,
Education and Research Institute “Karazin Banking Institute”,
V.N. Karazin Kharkiv National University,
Maidan Svobody, 4, Kharkiv, 61022, Ukraine
e-mail: shybina@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-0266-5893

Didenko Maryna

student, second (Master's) level of higher education,
Education and Research Institute “Karazin Banking Institute”,
V.N. Karazin Kharkiv National University,
Maidan Svobody, 4, Kharkiv, 61022, Ukraine
e-mail: maryna.didenko21@gmail.com

FORMATION OF AN ACCOUNTING AND ANALYTICAL SYSTEM FOR MANAGING PRODUCTION STOCKS

Abstract. Inventory management is an important component of effective business operation. However, many companies face problems regarding reliable accounting and rational use of inventories. The purpose is the research and analysis of directions for the formation of an accounting and analytical system for the management of production stocks. In order to achieve the goal, it is proposed to consider the tools for the formation of an accounting and analytical system for the management of production stocks; define different approaches to inventory management; substantiate the importance of implementing accounting and analytical systems for managing production stocks. These areas will contribute to the improvement of practical aspects of inventory management.

The article analyzes an important aspect of modern management at enterprises, in particular the formation of an accounting and analytical system for effective inventory management. The tools that help create such an inventory management system are considered in detail, various approaches to inventory optimization are defined, and the importance of implementing accounting and analytical systems for effective inventory management is substantiated. It has been proven that one of the key goals of the inventory management strategy is to achieve optimization of their structure which can lead to a significant increase in efficiency without increasing the total amount of inventory. To achieve this goal it is advisable to use the proposed algorithm for managing the inventory structure. Effective management of production stocks, taking into account their structure and relying on this model, will allow enterprises to approach this process with greater strategic importance and awareness, which in turn contributes to increased efficiency and competitiveness in the market.

For the formation of the accounting and analytical system of management of production stocks, recommendations are highlighted that will contribute to the correct formation of the accounting and analytical system of managing production stocks, which will help reduce the costs of an enterprise, increase efficiency and ensure the proper quality of customer service. It has been proven that the formation of an accounting and analytical system for the management of production stocks is an important task for an enterprise which allows to ensure effective control, optimization and making informed decisions regarding the management of stocks. Such a system helps to increase the competitiveness of an enterprise and ensures its stability in the market. This article is an important source of information for business managers, logistics and inventory management specialists who seek to improve the efficiency of their processes and implement modern accounting and analytical systems for more accurate and strategic inventory management.

Key words: *accounting, analytics, a system, inventory, management, an enterprise.*

Formulas: 0, fig.: 1, tables: 0, bibl.: 10

JEL Classification: M41

For citation: Peniak Y., Shubina S., Didenko M. Formation of an accounting and analytical system for managing production stocks. *Financial and credit systems: prospects for development.* №3(10) 2023. P. 43-48. DOI: <https://doi.org/10.26565/2786-4995-2023-3-05> (in Ukrainian).

References

1. Peniak, Yu.S., Bieliaieva, L.A., & Rud, O.O. (2022). Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia vyrobnychymy zapasamy [Accounting and analytical support of production inventory management]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: ekonomika ta upravlinnia.* № 5. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-09-01> [in Ukrainian].
2. Abramova, O. S., Bieliaieva, L. A., & Peniak, Y. S. (2019). Directions of the Ukraine tax system improvement for innovative development of the state. *Organizational-economic mechanism of management innovative development of economic entities: collective monograph* / edited by M. Bezpartochnyi, in 3 Vol. / Higher School of Social and Economic. Przeworsk: WSSG, №3, 316-325. DOI: <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.9731429.v1> [in Poland].
3. Peniak, Y.S., Belyaeva, L.A., & Lukin, V.A. (2022) Principles and quality characteristics in international and national accounting systems // *Monographic series «European Science».* Book 8. № 3, 6-15. "Science for modern man", Karlsruhe, Germany. Retrieved from: <https://desymp.promonograph.org/index.php/sge/issue/view/sge08-03/sge08-03> [in German].
4. Pushkar, I.V. & Shishkina, A.V. (2022). Osoblyvosti oblikovo-analitychnoho zabezpechennia upravlinnia zapasamy [Features of accounting and analytical support for inventory management]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (44). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-74> [in Ukrainian].
5. Ialoveha, L., Leha, O., & Pryidak, T. (2022). Oblikovo-analitychna systema subiektiv hospodariuvannia: teoretychni aspekty, skladovi ta metodychne zabezpechennia [Accounting and analytical system of business entities: Theoretical Aspects, Components and Methodological Support]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, (78). DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.78-20> [in Ukrainian].
6. Doroshenko, O., & Popchuk, D. (2023). Ryzyk-menedzhment: rol oblikovo-analitychnoho zabezpechennia pidpriemstva [Risk management: the role of accounting and analytical support of the enterprise]. *Bulletin of the National University of Water and Environmental Engineering*, 1(101), 24-32. DOI: <https://doi.org/10.31713/ve120233> [in Ukrainian].
7. Nepran, A., Solopun, N., & Postolna, N. (2023). Vykorystannia systemy upravlinnia zapasamy «minimum-maksimum» pry obgruntuvanni rozmiriv zakupivel instrumentiv. [The use of the "minimum-maximum" inventory management system in substantiating the size of purchases of tools]. *Problemy i perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva*, (30), 86-95. DOI: <https://doi.org/10.30977/ppb.2226-8820.2023.30.86> [in Ukrainian].
8. Soliar V. (2021). Factors and phase of economic competitiveness - their manifestation in Ukraine. *Management, finance, economics: modern problems and ways of their solutions: collective monograph* / Zhydovska N., International Science Group. Boston : Primedia eLaunch, 174-179. DOI: <https://doi.org/10.46299/ISG.2021.MONO.ECON.I> [in USA].
9. Onyshchenko, O., Bukharina, O., Tupikina, A. (2021). Features of inventory management in logistics system of a trading enterprise. *Management and entrepreneurship: trends of development*, 4 (10), pp. 94-107. URL:<https://doi.org/10.26661/2522-1566/2019-4/10-08> [in Ukrainian].
10. Pysarenko, T.M., & Moskovchuk, A.T. (2020). Strategic Accounting of Inventories at an Industrial Enterprise. *CURRENT CHALLENGES OF SCIENCE AND EDUCATION «Sci-conf.com.ua»MDPC Publishing*, Berlin, Germany, 1(16 (61)), 105-111 DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2707-8701-2019-16/61-11>. [in German].

The article was received by the editors 21.07.2023

The article is recommended for printing 15.09.2023